

25 ปีข่างานวิศวกรรมอุตสาหกรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประมวล สุธีจารุวัฒน์

ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม

คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขานุการข่างานวิศวกรรมอุตสาหกรรม 2548-2549

ข้อเขียนฉบับนี้ผมเรียบเรียงขึ้นเพื่อรวมไว้เป็นอนุสรณ์ในหนังสือ "ที่ระลึก 25 ปี ข่างานวิศวกรรมอุตสาหกรรม" ซึ่งก่อตั้งขึ้น อย่างเป็นทางการในวันที่เท่าไร บอกตรงๆ ว่าผมเองก็ไม่ทราบแน่ เนื่องจากในช่วงเวลานั้นตัวเองก็ยังเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิ่งเล่นอยู่กับเพื่อนๆ ในโรงเรียนรัฐบาลเล็กๆ ไกลๆ วังสวนจิตรลดา หลักฐาน เอกสารเก่าแก่ที่สุดที่พอจะรวบรวมค้นหาได้คือ "ธรรมนูญข่างานฯ ฉบับก่อตั้ง"

มีลายเซ็นของแกนนำหลัก 4 ท่าน คือ รศ.ดร.วิจิตร ตัณฑสุทธี ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม ที่จุฬาฯ และเป็นประธานข่างานฯ ท่านแรก รศ.ดร.ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ ในฐานะเลขานุการข่างานฯ และอาจารย์ของภาควิชาฯ อีก 2 ท่าน คือ รศ.จันทนา จันทโร และ ผศ.ดำรงค ฑวิแสงสกุลไทย (ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม จุฬาฯ และเป็นประธานข่างานฯ ในช่วงปี พ.ศ.2548-2549) เอกสารที่ว่านี้ลงวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2525 ซึ่งถ้าเราจะอาศัยตรรกะว่า "ข่างานฯ" มีสถานะความเป็นข่างานฯ อยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีกฎกติกามารองรับเราก็คงสรุปได้ว่าข่างานฯ ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2525 นี้ ในระหว่างเวลานั้นไม่ปรากฏหลักฐานเอกสารว่ามีกิจกรรมใดเกิดขึ้นบ้าง แต่ผมก็พอจะคาดเดาเอาจากวงจรชีวิตการก่อร่างสร้างชุมชนทางวิชาการว่าส่วนใหญ่คงหนีไปในการติดต่อประสานงาน และการเจรจาต่างๆ เพื่อเตรียมจัดกิจกรรม ซึ่งจากหลักฐานที่อ้างอิงได้ ข่างานฯ ได้จัดการประชุมวิชาการเป็นครั้งแรกร่วมกับวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (ว.ส.ท.) ในหัวข้อ "เทคนิคการผลิตและการจัดการสมัยใหม่สำหรับธุรกิจและอุตสาหกรรม" ที่จุฬาฯ ในระหว่างวันที่ 19-20 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2526 แม้จะเป็นครั้งแรกแต่รูปแบบงานก็คงจะใหญ่โตพอสมควร เนื่องจากสามารถเชิญบุคคลระดับ "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม" มาเป็นประธานในพิธีเปิดได้ (ขณะนั้นคือ ฯพณฯ นายอบวสุรัตน์) และมีบุคคลสำคัญๆ อีกหลายคนมาร่วมอภิปรายในพิธีเปิด ตลอดจนเป็นประธานในภาคนำเสนอ บทความวิชาการ อาทิ คุณทวี บุตรสุนทร ดร.ปกรณ อดุลพันธ์ จากบริษัทปูนซิเมนต์ไทย คุณเชี่ยวเวทย์ ยิ้มศิริกุล จากสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) คุณสุรศักดิ์ นานานุกูล จากธนาคารกรุงเทพ และ ดร.อาชว์ เตาลานนท์ จากเครือเจริญโภคภัณฑ์ ในยุคปัจจุบันเชื่อว่าน้อยคนที่จะไม่รู้จักหรือไม่เคยได้ยินชื่อของท่านเหล่านี้เนื่องจากได้กลายเป็น "สัญลักษณ์" หรือ "แบรนด์เนม" ของผู้เชี่ยวชาญการบริหารจัดการอุตสาหกรรมระดับปรมาจารย์ของประเทศไทย

ผมรู้จักมักคุ้นกับคำว่า "ข่างานวิศวกรรมอุตสาหกรรม" หรือ "IE Network" เป็นครั้งแรกราวต้นปี พ.ศ.2539 ในขณะที่ตัวเองเพิ่งจะเปลี่ยนสถานะจากนิสิตระดับปริญญาตรีมา มีสถานะเป็นอาจารย์ใหม่วัยละอ่อนในรั้วจุฬาฯ ได้ไม่นาน (ผมได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นอาจารย์ช่วงเดือนกันยายน พ.ศ.2537)

ต้นปี พ.ศ.2538 ผมสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรมจุฬาฯ ในขณะนั้นก็เป็นช่วงชีวิตที่ตัวเองกำลังเริ่มให้ความสนใจกับเทคโนโลยีเสมือนจริง (virtual reality) จนเกิดความกระหายหรืออยากจะส่งบทความเกี่ยวกับสิ่งที่ตัวเองสนใจเข้าร่วมนำเสนอในการจัดประชุมวิชาการข่างานฯ ประจำปี พ.ศ.2539 ที่กำลังจะจัดขึ้นโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ธนบุรี หรือ "พระจอมเกล้าบางมด" (ซึ่งในเวลาต่อมาเปลี่ยนสถานะมาเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี) การประชุมวิชาการในปีก่อนหน้านั้นเป็นอย่างไรผมก็ไม่ทราบแน่ และในตอนนั้นก็ไม่ได้ใส่ใจติดตามความเป็นมาเป็นไปด้วย แต่การจัดประชุมวิชาการ "ระดับชาติ" ที่กำลังจะเกิดขึ้นก็เป็นอะไรที่กระตุ้นความสนใจให้รู้สึกถึงความน่าตื่นเต้น และท้าทายให้ตัวเองก้าวเท้าเข้ามาในวงการวิชาการมากยิ่งขึ้น จำได้ว่าช่วงเวลานั้น ศ.ดร.ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ ท่านดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการที่จุฬาฯ และท่านก็เป็นคนที่คอยกระตุ้นเตือนให้อาจารย์ในภาควิชาฯ ร่วมกันส่งบทความไปนำเสนอในการประชุมฯ ผมจำบรรยากาศที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี พัทยา ที่เป็นสถานที่จัดงานได้เป็นอย่างดี นั่นเป็นการนำเสนอบทความทางวิชาการเป็นครั้งแรกในชีวิตของผม จะว่าไปครั้งนั้นถือเป็นเวทีแรกและเป็นเวทีสำคัญที่สร้างบทเรียนดีๆ ให้กับชีวิตนักวิชาการของผมได้มากพอสมควร จำได้ว่าผมชักชวนเพื่อนร่วมรุ่นชั้นเรียนปริญญาโทอย่าง "ชนะ เยี่ยงกมลสิงห์" (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์อยู่ที่ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และศึกษาปริญญาเอกอยู่ที่ AIT) ไปนอนค้างแรมในโรงแรมเพื่อท่องเที่ยวพัทยานามราตรีตามประสาเด็กหนุ่ม ในระหว่างที่เข้าร่วมการประชุมฯ อยู่ที่นี่ หลังจากนั้นมาเมื่อมีโอกาสผมก็เข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานฯ มิได้ขาด มีความรู้สึกส่วนตัวว่านี่คือเวทีที่จะเปิดโอกาสให้ตัวเองได้ทำความรู้จักกับคณาจารย์ท่านอื่นๆ ที่อยู่ในแวดวงวิชาการสาขาเดียวกัน และก็เป็นเวทีให้ตัวเองได้มีโอกาสลับเหลี่ยมมุมทางวิชาการให้คมเข้มมากขึ้นเรื่อยๆ

ปลายเดือนมีนาคม ปี พ.ศ.2547 เมื่อผมสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจากประเทศญี่ปุ่นและเดินทางกลับมาถึงประเทศไทย ความที่ตัวเองอายุมากขึ้น รักราชการอยู่นานถึง 10 ปี รวมทั้งมีโอกาสได้เข้าร่วมการประชุมวิชาการทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติในประเทศญี่ปุ่นอยู่บ่อยครั้ง เห็นประโยชน์เด่นชัดของกิจกรรมเหล่านี้ที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีพัฒนาการทางวิชาการเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูงจนเกิดความ "คัน" เป็นการส่วนตัวที่อยากจะมีส่วนร่วมในการสานต่อและสร้างพัฒนาการใหม่ๆ ให้กับหน่วยงานฯ เมื่อสบโอกาสเหมาะจึงได้เสนอตัวกับท่านหัวหน้าภาควิชา วิศวกรรมศาสตร์ ทวีแสงสกุลไทย ว่าจุฬาฯ น่าจะได้รับจัดงานประชุมวิชาการหน่วยงานฯ มาจัดกันอีก หลังจากที่ห่างหายไปยาวนานกว่า 20 ปี หากผมและอาจารย์สายเลือดใหม่ท่านอื่นๆ ได้รับประสบการณ์ทางเทคนิคที่มากเพียงพอจากการจัดประชุมวิชาการหน่วยงานฯ ก็คงจะเป็นสิ่งที่ดี และน่าจะเป็นแบบฝึกหัดอย่างถึงพริกถึงขิงชั้นยอดที่จะช่วยให้เราได้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติงานในระดับ รายละเอียดในอนาคตการจะพัฒนาศักยภาพไปสู่การจัดประชุมระดับนานาชาติหรือแม้แต่การยกระดับหน่วยงานฯ ซึ่งเป็นการรวมตัวอย่างหลวมๆ ระหว่างสถาบันการศึกษาไปเป็น "สมาคมวิศวกรรมอุตสาหการแห่งประเทศไทย" มีวารสารวิชาการคุณภาพสูง มีระบบสมาชิกที่เป็นที่ยอมรับก็น่าจะสามารถเป็นไปได้ ต่อไปหากพลังกำลังมากพอจนสามารถยกระดับขึ้นเป็นหน่วยงานวิศวกรรมอุตสาหการในระดับภูมิภาค เช่นระดับเอเชีย-แปซิฟิกหรือระดับนานาชาติ ก็คงจะสามารถสร้างคุณภาพการให้กับวงการวิชาการด้านวิศวกรรมอุตสาหการของประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการยกระดับมาตรฐานวิชาการตลอดจนเป็นกระตุกเศรษฐกิจของประเทศ (กรุณาอ่านความคิดของผมด้านนี้ในบทความเรื่องประโยชน์ของการจัดประชุมวิชาการในหนังสือที่ระลึก 25 ปีหน่วยงานฯ)

ผมนั่งฝันหวานและมีความเชื่อว่าภายใต้ความแตกต่างและความขลุกขลักในการติดต่อประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษา โอกาสดีๆ ของประเทศไทยก็ยังมีอยู่

ด้วยเหตุที่กล่าว แผนการจัดประชุมวิชาการหน่วยงานฯ ในปี พ.ศ.2548-2549 จึงเกิดขึ้นซึ่งท่านหัวหน้าภาควิชาฯ ของผม วิศวกรรมศาสตร์ ทวีแสงสกุลไทย ได้กรุณาออกรับหน้าเป็นประธานการจัดงานกลางวงเลี้ยงรับรอง "ขันโตก" ของการประชุมวิชาการหน่วยงานฯ ประจำปี พ.ศ.2547 ที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นประธานในปีนั้น ถือได้ว่าท่านได้กรุณาเลี้ยงเอาชื่อเสียงของตัวเองและภาควิชาฯ มาให้ผมและคณาจารย์รุ่นน้องๆ ได้มีโอกาสใช้เวทีที่หน่วยงานฯ เป็นแบบฝึกหัดสำหรับเรียนรู้กระบวนการจัดประชุมวิชาการในระดับชาติโดยแท้ ต้องกราบขอบพระคุณในการให้โอกาสครั้งนี้เป็นอย่างสูงครับ และก็เป็นไปตามคาด สำหรับมือใหม่อย่างผม การจัดประชุมวิชาการสักครั้งหนึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยที่เราคาดไม่ถึงมากมาย ทั้งเรื่องสปอนเซอร์ การรับส่งบทความ การพิจารณาให้คะแนน การส่งเอกสารต่างๆ การประชาสัมพันธ์ การจัดทำเอกสารประกอบการประชุม การเตรียมงานเวที การเชิญวิทยากร การเตรียมดอกไม้ประดับออกเลี้ยงให้กับแขกพิเศษ การจองที่จอดรถ การทำตารางสัมมนา และอะไรต่อมิอะไรกระจุกกระจิกยิบย่อยที่สร้างความปวดหัวจนถึงๆ สร้างความขัดแย้งระหว่างคณะทำงานให้ได้ถกเถียงกันพอเป็นพิธี ผมได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในจุฬาฯ นอกจุฬาฯ ภาครัฐ ภาคเอกชนมากมาย มากจนค้นพบว่าลำพัง

ศักยภาพส่วนตัวหากไม่ได้รับความเมตตาความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นักวิชาการร่วมวงจรรวมจากสถาบัน และองค์กรต่างๆ การจัดประชุมวิชาการสักครั้งหนึ่งคงเกิดขึ้นได้ยาก หรืออาจเป็นไปได้ด้วยดีครับ ต้องขอกราบขอบพระคุณท่านสมาชิก ทุกๆ ท่านที่ได้มีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือจนกิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปได้ด้วยดีครับ รวมทั้งต้องกราบขอภัยในความบกพร่องต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในรอบ 2 ปีที่ผ่านมาด้วยครับ ความผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้นผมจะน้อมรับไว้เป็นอุทาหรณ์สำหรับการจัดกิจกรรม ทางวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนวิศวกรรมอุตสาหกรรมของเราต่อไปในอนาคต สำหรับคณาจารย์ท่านอื่นๆ ที่ประสงค์จะ ทดลองเป็นเจ้าของภาพจัดการประชุม ผมก็ยินดีแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไปครับ

กลับมาเรื่องประชุมวิชาการข่ายงานฯ ของเราต่อครับ เมื่อการเตรียมการจัดประชุมวิชาการข่ายงานฯ ประจำปี พ.ศ.2549 กำลังจะเสร็จ ลึกลง ผมได้เสนอต่อคณะกรรมการจัดการประชุมว่านอกเหนือไปจากเอกสารประกอบการประชุมที่แจกอยู่ทุกปี ในปีนี้จะเป็นปีที่ ข่ายงานฯ มีอายุย่างเข้าสู่ขวบปีที่ 25 การรวบรวมข้อมูลการจัดกิจกรรมต่างๆ ของข่ายงานฯ ให้เป็นหมวดหมู่ชัดเจน น่าจะสามารถ ช่วยให้ผู้ที่จะมารับบทบาทเป็นเลขาธิการคนต่อไปทำงานได้สะดวกสบายขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาค้นหาข้อมูลเก่าๆ ซึ่งนับวันจะหาได้ยาก มากขึ้นๆ การพยายามจัดทำหนังสือที่ระลึก 25 ปีข่ายงานฯ จึงเกิดขึ้น และก็เป็นที่เหตุให้ผมต้องพึ่งพานิสิตผู้ช่วย 2 ท่าน คือ คุณนพรัตน์ ศิริโชติ และคุณอัศวพันธ์ ไซยนันท์ เป็นอย่างมากในการวิ่งออกไปตามสถาบันต่างๆ เพื่อขอสงวนภาพหน้าปกและรวบรวมข้อมูล ต่างๆ ของเอกสารประกอบการประชุมเก่าๆ ซึ่งหาได้ค่อนข้างยากเย็น รวมไปถึงการรวบรวมคณาจารย์อาวุโสจากสถาบันต่างๆ หลายท่าน โดยเฉพาะ ศ.ดร.ศิริจันทร์ ทองประเสริฐ เป็นแหล่งข้อมูลสืบค้นประวัติศาสตร์การก่อตั้งและการทำกิจกรรมต่างๆ ของข่ายงานฯ ข้อมูลบางอย่างเคยเข้าใจกันอย่างหนึ่ง เมื่อรวบรวมเอกสารหลักฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้นก็ทำให้ค้นพบความเข้าใจ อีกอย่างหนึ่ง นับได้ว่าได้ใช้โอกาสนี้ชำระประวัติศาสตร์ของข่ายงานฯ ได้ดีพอสมควร ข้อมูลบางส่วนที่ยังขาดหายไปก็คาดหวังว่า ในโอกาสต่อไป ท่านเลขาธิการท่านใหม่จะได้รวบรวมให้ถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น รายละเอียดกิจกรรมต่างๆ ที่เคยจัดโดยข่ายงานฯ ก็ได้รวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้แล้วครับ หากท่านสมาชิกท่านใดพบเห็นข้อผิดพลาดบกพร่องที่ควรแก้ไขให้ถูกต้อง หากสามารถแจ้ง ให้ทราบจะเป็นพระคุณอย่างสูงครับ

ท้ายที่สุดนี้ ผมต้องขออนุญาตกล่าวอำลาบทบาทเลขาธิการข่ายงานฯ ซึ่งจะหมดวาระลงเมื่อการประชุมวิชาการข่ายงานฯ ประจำปี พ.ศ.2549 สิ้นสุดลงในเดือนธันวาคม พร้อมๆ กับการมาถึงของปีใหม่ พ.ศ.2550 ซึ่งปีนี้นับได้ว่าเป็นปีที่ดีอีกปีหนึ่งของพวกเราชาวไทย ต่อเนื่องมาจากปี พ.ศ.2549 ซึ่งเป็นปีที่ประชาชนคนไทยทั่วประเทศพร้อมใจกันสวมใส่เสื้อสีเหลืองน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย พระพรในวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชย์ครบ 60 ปี และในปี พ.ศ.2550 จะเป็นปีที่ทรงเจริญ พระชนมายุครบ 80 พรรษา นับเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับพวกเราในฐานะที่เป็นพลกนิกรของพระองค์ท่าน ขวบปีที่ 25 ตลอดจน อนาคตของข่ายงานฯ จะเป็นอย่างไรก็คงเป็นเรื่องที่พวกเราทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันต่อไปครับ